

Onderwerp: Wet taaleis

BBV nr: 2015/455494

1. Inleiding

Vanaf 1 januari 2016 geldt de Wet taaleis en het bijbehorende Besluit taaltoets. Kern van deze nieuwe wet is dat gemeenten het taalniveau van mensen met een bijstandsuitkering moet laten toetsen indien zij niet gedurende acht jaar Nederlandstalig onderwijs hebben gevolgd, een diploma inburgering hebben, of een ander document kunnen inleveren waaruit voldoende taalbeheersing blijkt. Indien de toets niet wordt gehaald en er geen voortgang wordt geboekt, kan de uitkering van de betrokkene worden gekort met 20 en 40 % gedurende zes maanden en uiteindelijk 100 % onbeperkt. De regering wil met deze wet het belang van beheersing van de Nederlandse taal in relatie tot arbeidsinschakeling extra benadrukken. De Participatiewet biedt gemeenten namelijk al de mogelijkheid om taalscholing gericht in te zetten voor personen voor wie beheersing van de taal belemmerend werkt op arbeidsinschakeling.

De taaleis geldt vanaf 1 januari 2016 voor nieuwe aanvragers van een bijstandsuitkering en vanaf 1 juli 2016 voor het zittend bestand.

2. Besluitpunten college

Het college besluit:

1. De Beleidsregels Wet taaleis vast te stellen.
2. Het Nova college aan te wijzen als instantie die de toets afneemt, met inachtneming van de bepalingen van het Besluit taaltoets en de bijgevoegde beleidsregels.
3. De Wet taaleis, met uitzondering van inburgeringsplichtigen, actief toe te passen op die personen bij wie is gebleken dat de taal een belemmering vormt voor arbeidsinschakeling.
4. De kosten voor de toetsing vanaf 1 juli 2016 te dekken uit het reguliere re-integratiebudget.
5. Voor het jaar 2016 eenmalig 1fte in de functieschaal aan formatie ter beschikking te stellen. De lasten hiervan, minus de vergoeding van het Rijk, te dekken via de middelen uit de BUIG.
6. De commissie Samenleving ontvangt dit besluit van het college ter kennisname

3. Beoogd resultaat

De taalbeheersing van mensen met een bijstandsuitkering verbeteren, zodat zij meer kansen hebben op de arbeidsmarkt.

4. Argumenten

4.1 Een goede beheersing van de Nederlandse taal vergroot de kansen op de arbeidsmarkt

Een aantal belanghebbenden met een uitkering, die bemiddelbaar zijn naar werk, kan in verband met hun taalvaardigheid niet worden geplaatst in een baan. De mogelijkheid om hen een cursus te bieden en te toetsen op hun vaardigheid vergroot hun kans op werk.

4.2 Een toets koppelen aan een cursus geeft het grootste effect

Hoewel de gemeente niet verplicht is om een cursus aan te bieden, zal een taaltraject een grotere kans van slagen hebben indien er door de gemeente faciliterend opgetreden wordt. De doelgroep (personen met een bijstandsuitkering en een taalbelemmering) wordt al bediend via het Regionaal Educatief Plan 2015-2017 en een deel volgt al een taaltraject bij het Nova in het kader van dit plan. In het Regionaal Educatief Plan 2015-2017 staat het aanbod voor de

verschillende gemeentelijke doelgroepen vermeld voor wat betreft taalscholing. De financiering van dit plan vindt plaats via de landelijk ter beschikking gestelde middelen in het kader van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB).

Personen op wie de taaleis van toepassing is kunnen hier uiteraard ook gebruik van maken. Door de Wet taaleis te koppelen aan het Regionaal Educatief Plan snijdt het mes aan twee kanten.

Vooralsnog wordt er dan ook van uitgegaan dat er qua dekking van de kosten voor cursussen geen beroep hoeft te worden gedaan op SZW middelen.

4.3 Een actieve, individuele toepassing is praktisch en haalbaar

Het taalniveau zal bij iedere aanvraag worden vastgelegd, waarna de bepalingen van artikel 18b actief zullen worden toegepast op die belanghebbenden die kunnen werken of een traject richting werk kunnen volgen, maar waarbij eerst aan de taalbeheersing gewerkt moet worden. Deze personen zullen worden opgeroepen voor een gesprek en de voortgang zal gemonitord worden. Wat het zittende bestand betreft heeft de gemeente de vrijheid om te bepalen wanneer de taaleis toegepast wordt. de regeling geldt echter wel formeel per 1 juli 2016 voor het zittende bestand.

5. Advies Participatieraad

De Participatieraad is in kennis gesteld van de Wet taaleis en het concept van de beleidsregels. Momenteel heeft de Raad nog geen ruimte gehad om het onderwerp te agenderen. Omdat de wet vanaf 1 januari van kracht wordt besluit het college nu over de implementatie. Wanneer de participatieraad advies heeft uitgebracht, wordt dat meegenomen in de uitvoering.

6. Risico's en kanttekeningen

6.1 De wet wordt niet generiek – dus voor het hele bestand - actief toegepast.

Een generieke toepassing van de wet heeft veel consequenties voor de uitvoering op de korte termijn, zonder dat er een direct verband hoeft te bestaan tussen de belanghebbende en diens kansen op werk. Bij een individuele en werkgerichte aanpak zal een groot deel van de doelgroep uiteindelijk in beeld komen en beoordeeld worden op de taaleis.

6.2. Er wordt terughoudend omgesprongen met de doelgroep inburgering

Naast het gegeven dat inburgeringsplichtingen die al begonnen zijn met hun inburgeringscursus voldoende inspanning leveren als bedoeld in de Wet taaleis, is er ook sprake van een mogelijk dubbel sanctieregime. Het afnemen van een toets in het kader van de taaleis bij een persoon die nog moet beginnen met zijn inburgering is een kostbare en vrij overbodige exercitie. Los van het gegeven dat het halen van de toets voor veel anderstaligen al een hele opgave is na een cursus, is het toetsen van iemand die nog helemaal niet is begonnen met een cursus qua uitslag voorspelbaar en voegt het weinig toe aan de verplichting die de persoon al heeft op grond van de Wet inburgering. Het Ministerie heeft voorts voor vluchtelingen met een verblijfsvergunning nieuw beleid ingezet waarin het leren van de Nederlandse taal centraal staat en voor deze groep gefaciliteerd wordt. Artikel 18 b wordt dan ook, behoudens het monitoren van de voortgang van de inburgering, niet actief toegepast op deze doelgroep.

6.3. De aantallen zijn alleen in te schatten

Het aantal personen voor wie artikel 18 b geldt, is voor wat betreft de nieuwe instroom nu niet goed aan te geven. Het taalniveau van het zittend bestand wordt op dit moment nog niet actief bijgehouden. Een eerste screening (op grond van geboorteland en het aanwezig zijn van de arbeidsverplichting) levert dan ook een grove inschatting op. Deze geeft aan dat het zal gaan om 300-350 personen uit het zittend bestand op wie de taaleis naar verwachting van toepassing zal gaan zijn. Qua nieuwe aanvragers is de inschatting dat het zal gaan om circa 150 personen. Worden de verplichte inburgeraars meegerekend is de inschatting dat het, in beide gevallen zal gaan om dubbele aantallen.

6.4. De wet beoogt een generieke invoering; we kiezen voor een individuele benadering

Het kan zijn dat het Ministerie, in haar toezichthoudende rol, kritiek uit op het niet-generiek toepassen van de wet. Momenteel is echter niet duidelijk of- en hoe er toegezien zal gaan worden op de uitvoering. De verwachting is dat de wet de komende jaren nog wordt bijgesteld, en het risico op kritiek van het Rijk klein is.

6.5 De uitvoering en formatie

De Wet taaleis heeft, ook bij toepassing in een lichte vorm, gevolgen voor de uitvoering en brengt extra handelingen, contact- en registratiemomenten met zich mee. Onder andere door het maatregelenregime en het herhaald laten toetsen van mensen die nog niet voldoen aan de taaleis. In 2016 dient de wet binnen de organisatie geïmplementeerd te worden. Het aantal personen op wie de wet van toepassing is, is nu lastig in te schatten en kan dus ook naar boven afwijken. De huidige formatie is hiervoor niet toereikend. Na een berekening ontstaat er een formatiebehoefte van minimaal 1 fte in de bijbehorende functieschaal voor het jaar 2016.

7. Financiële consequenties

Kosten taaltoetsen

Vanaf 1 juli 2016 dient het Nova wel kosten voor de toetsing in rekening te brengen indien er geen aansluitende cursus gevolgd wordt. De lasten van de toetsing vanaf 1 juli 2016, maximaal geraamd op € 30.000 komen ten laste van het reguliere re-integratiebudget. Dit is het bedrag dat gemoeid is met 150 toetsen die naar verwachting in het jaar 2016 in rekening zullen worden gebracht.

Het Ministerie stelt vanaf 2017 vooralsnog landelijk jaarlijks structureel 5 miljoen beschikbaar als compensatie voor de uitvoeringskosten van de toetsing. Dit komt neer op € 44.000 voor Haarlem en circa € 5.000 voor Zandvoort. Voor het jaar 2016 zijn de bedragen € 22.000 voor Haarlem en € 2.500 voor Zandvoort. Dit is de helft van de hierboven genoemde bedragen omdat de wet voor het zittend bestand pas per 1 juli 2016 gaat gelden. Deze bedragen zijn opgenomen in de septembercirculaire en toegevoegd aan het gemeentefonds. Het ter beschikking gestelde budget is onvoldoende om de uitvoeringskosten geheel te kunnen dragen. Er wordt daarnaast geen budget beschikbaar gesteld voor de toetsing zelf of eventuele cursussen.

Voor het jaar 2016 ontstaat er eenmalig een kostenpost van € 64.000 in de vorm van personeelslasten voor 1 fte. Deze kosten worden in eerste instantie gedekt uit de vergoeding van het Rijk voor de uitvoeringskosten van € 22.000. Het tekort van eenmalig € 42.000 wordt gedekt uit de middelen BUIG. De gemeente Zandvoort zal hierbij de kosten van 0,1 fte in de functieschaal dienen bij te dragen.

De formatiebehoefte vanaf 2017 en verder zal worden meegenomen in het Strategisch Plan SZW, dat momenteel opgesteld wordt.

Eventuele wijzigingen in de Wet en/of het ter beschikking gestelde budget voor de uitvoering zullen nauwgezet worden bijgehouden en zo nodig worden opgenomen in een beleidsmatige aanpassing.

8. Uitvoering

Ten behoeve van de uitvoering wordt er, na besluitvorming een werkinstructie opgesteld voor de aanvraagprocedure. De werkinstructie voor het zittend bestand wordt in het eerste kwartaal van 2016 opgesteld en geïmplementeerd.

Communicatie

De beleidsregels zullen na vaststelling gepubliceerd in het digitale gemeenteblad (GVOP) op www.officiëlebekendmakingen.nl. Tevens worden de vastgestelde beleidsregels gepubliceerd in de centrale voorziening voor de decentrale regelgeving op www.overheid.nl

9. Bijlagen

1) Beleidsregels Wet taaleis

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester